

Folketrygdfondet

FOLKETRYGDFONDETS FORVENTNINGER

Veiledninger til selskapene om håndtering av
selskapsstyring, miljø og samfunnsforhold

I tråd med det forvaltningsmandatet Folketrygdfondet har fått, stiller vi klare krav til selskapene om deres håndtering av eier-spørsmål, miljø og samfunnsforhold.

For å gjøre dialogen med selskapene mest mulig effektiv for begge parter, har vi laget veiledende dokumenter for:

- Finansielle mål og kapitalstruktur
- Korrupsjonsbekjempelse
- Lederlønnsordninger
- Klima
- Menneskerettigheter
- Arbeidstakerrettigheter
- Miljø

Vi mener at vi gjennom å kartlegge selskapenes håndtering av disse spørsmålene, kan redusere risiko og bidra til best mulig verdiutvikling i Folketrygdfondets portefølje.

FORMÅLET MED VEILEDNINGENE

Formålet med Folketrygdfondets veiledninger til selskapene er å legge til rette for en effektiv dialog. Veiledningene tydeliggjør Folketrygdfondets prinsipielle forventninger.

For utfyllende informasjon, se www.folketrygdfondet.no.
Klikk på «Vår forvaltning».

FINANSIELLE MÅL OG KAPITALSTRUKTUR

Folketrygdfondets arbeid med å forstå selskapenes strategi er finansielt motivert. I følge vårt mandat skal vi oppnå høyest mulig avkastning over tid. God innsikt i selskapenes strategi for å oppnå vekst og langsiktig verdiskaping er nødvendig for å forstå potensialet for aksjonærverdiene. God langsiktig avkastning anses å avhenge av en bærekraftig utvikling i økonomisk, miljømessig og samfunnsmessig forstand.

For selskapene vil en tydelig og godt begrunnet langsiktig strategi kunne bidra til effektiv ressursutnyttelse og drift. Effektiv kapitalstruktur og god drift vil bidra positivt til verd utviklingen i selskapet.

Hva forventes?

■ **Selskapene har og kommuniserer en tydelig og begrunnet langsiktig strategi**
Folketrygdfondet forventer at selskapene har og kommuniserer en tydelig og begrunnet langsiktig strategi, inkludert finansielle mål og risikoprofil. I selskapenes strategi bør langsiktige planer for vekst, nødvendig ressursbruk og vurderinger knyttet til risiko og kapitalstruktur inkluderes. Selskapenes styrer forventes å:

- Utarbeide **klare mål og strategier** for sin virksomhet innenfor rammene av vedtektene
- Utarbeide **tydelige mål for kapitalavkastning og vekst**
- Fastsette **kapitalbehov og -allokering** basert på tydelige finansielle mål og kriterier som blant annet kapitalavkastning, vekst og **kapitalkostnad** tilpasset overordnet strategi
- Utarbeide **mål for kapitalstruktur** tilpasset strategi og risikoprofil. Målene bør begrunnes og legges til grunn når forslag om styrefullmakt for kapitalutvidelse fremmes på generalforsamling.
- Utarbeide en **klar og forutsigbar utbyttepolitikk** som grunnlag for de utbytteforslag som fremmes for generalforsamlingen. Utbyttepolitikken bør så langt det er mulig spesifisere om det er kontantutbytte eller andre former for utbytte, f. eks. tilbakekjøp av aksjer/kapitalnedsettelse.

■ **Selskapene gjør nødvendige analyser for å kartlegge risikoeksponering**
Vi forventer at selskaper som vi investerer i, kartlegger og vurderer risiko knyttet til selskapets strategi og kapitalstruktur. Det inkluderer vurderinger knyttet til om selskapets kapitalstruktur er tilstrekkelig fleksibel og robust til å håndtere selskapets strategi på en god måte. På den annen side bør ikke selskapet være overkapitalisert slik at det er risiko for at kapitalen blir brukt på formål som forringer aksjonærverdiene. Likeledes bør risikoen knyttet til selskapets langsiktige strategi vurderes i forhold til selskapets posisjon i hele verdikjeden, nødvendig ressursbruk, forventet markedsutvikling, politiske og andre markedsmessige rammebetingelser samt risiko knyttet til eierstyring, miljø- og samfunnsmessige forhold, inkludert skatt.

■ **Ansvars- og rollefordeling av arbeid knyttet til strategi, finansielle mål og risikoprofil**
Vi forventer at styret tar ansvar for å utarbeide og implementere en tydelig og begrunnet langsiktig strategi for selskapet. Dette innebærer at hele bedriften gjøres kjent med selskapets overordnede strategi og finansielle mål samt at disse integreres i virksomhetsstyringen.

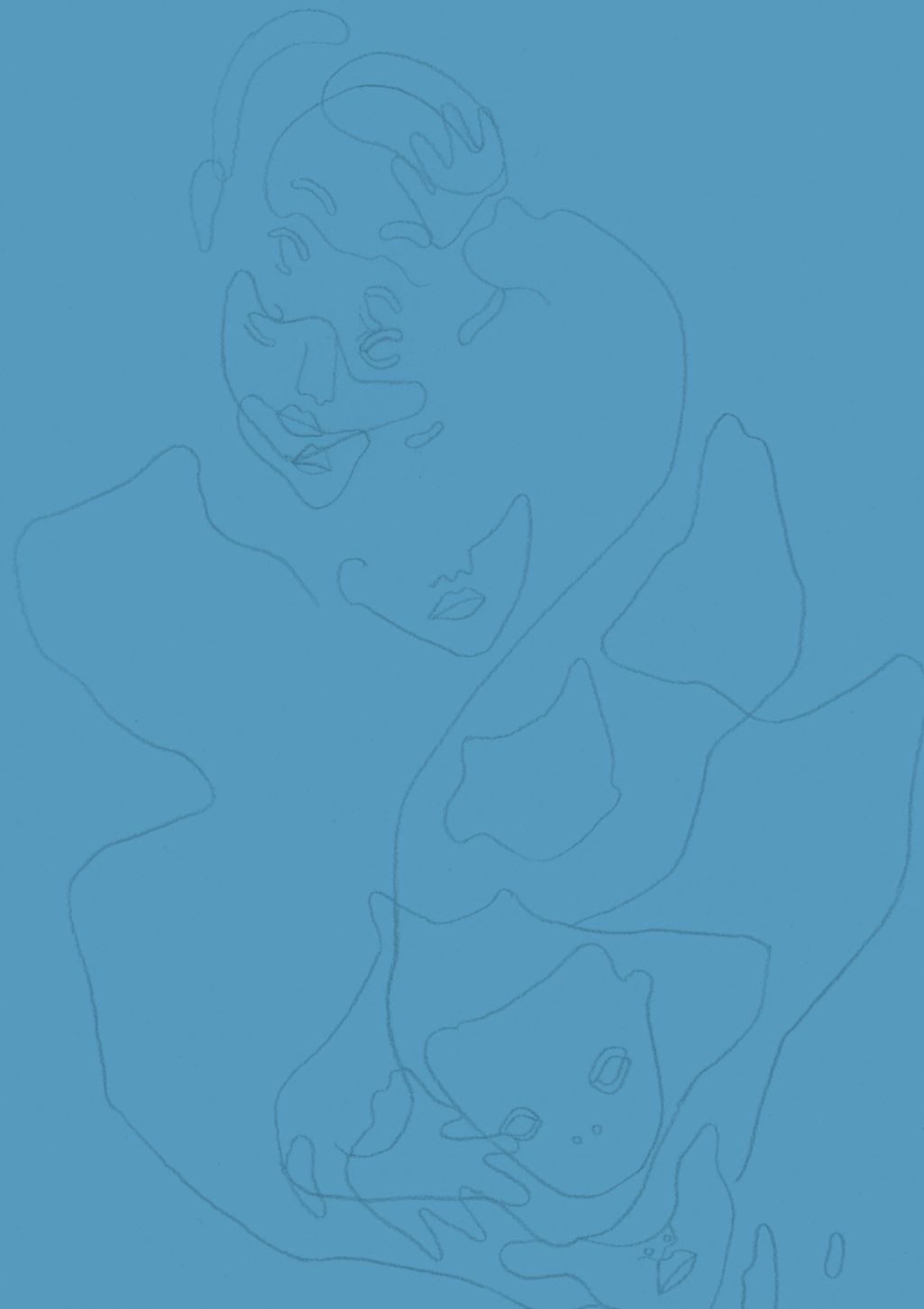

■ Åpenhet og kommunikasjon knyttet til selskapets strategi og finansielle mål

Vi forventer at selskapene kommuniserer tydelig eksternt og internt om strategi og finansielle mål samt rapporterer oppnådde resultater.

Det forventes at styret i selskapene fastsetter og begrunner finansielle måltall som er tilpasset selskapets sektor, strategi og potensialet for verdiskaping. Aktuelle mål / nøkkeltall/parametere kan være:

Mål	Nøkkeltall/parametere
Kapitalavkastning	ROIC, ROCE, ROE, ROA, CROGI
Vekst	Vekst i omsetning: organisk, oppkjøp EBIT margin, EBITDA margin
Kapitalkostnad	WACC, Ke(avkastningskrav til EK)
Kapitalstruktur	EK-andel, Gjeld/EK EBITA/renter, EBITDA/renter, Nto. gjeld/EBITDA Lånevilkår
Dividendepolitikk	Tydelig og forutsigbar dividendepolitikk som blant annet utdyper nærmere om: Utdelingsgrad Utbytte er stabilt eller økende

KORRUPSJONSBEKJEMPELSE

Folketrygdfondets arbeid med korrupsjonsbekjempelse er finansielt motivert. Vi legger til grunn at fravær av korrupsjon er en forutsetning for velfungerende markeder og langsiktig verdiskaping. Videre er arbeid med korrupsjonsbekjempelse viktig fordi manglende håndtering blant annet kan føre til kostnader i form av rettssaker og bøter, samt tap av markedstilgang, eiendeler og «license to operate».

Hva forventes?

■ At selskapene unngår og forebygger korrupsjon

Vi forventer at selskaper som Folketrygdfondet investerer i ikke skal utføre handlinger som innebærer korrupsjon eller som oppmuntrer, eller bidrar til, korrupsjon.

■ At selskapene viser aktsomhet og gjør nødvendige analyser for å kartlegge sin risikoeksponering

Vi forventer at selskaper som vi investerer i kartlegger og vurderer om korrupsjon er en vesentlig risiko. Dette innebærer å forstå hvor i verdikjeden risikoen eventuelt forekommer. Gjennomgangen forventes også å omfatte 'due diligence'-vurderinger for å identifisere eventuelle utfordringer knyttet til korrupsjon før det inngås nye avtaler eller investeringer.

■ At selskapene inkluderer vesentlige utfordringer knyttet til korrupsjon i sin virksomhetsstyring

Vi forventer at selskapenes struktur for virksomhetsstyring kan håndtere vesentlige korrupsjonsutfordringer på en tilfredsstillende måte. En slik struktur bør være tilpasset det enkelte selskap og den virksomhet som drives. Strukturen kan inneholde:

- Retningslinjer
- Rutiner og prosesser for å håndtere utfordringer knyttet til korrupsjon
- Mål og KPIer for håndtering av utfordringer knyttet til korrupsjon
- Handlingsplaner for å forhindre eller redusere eventuelle forhold med høy risiko

■ Ansvars- og rollefordeling av arbeid med korrupsjonsbekjempelse

Vi forventer at styret og ledelsen tar ansvar for å sette av tilstrekkelige ressurser til å kartlegge, forstå og håndtere vesentlige utfordringer knyttet til korrupsjon.

■ Åpenhet og kommunikasjon rundt korrupsjonsbekjempelse

Vi forventer at selskapene rapporterer eksternt om sin tilnærming til korrupsjonsbekjempelse. Dette innebærer risiko- og vesentlighetsvurderinger og tilhørende tiltak for å håndtere eventuelle utfordringer. Rapporteringen bør omfatte:

- Retningslinjer
- Mål
- Tiltak for implementering
- Resultater

LEDERLØNNSORDNINGER

Folketrygdfondet er opptatt av lederlønnsordninger fordi lederlønn kan være et verktøy for å motivere til langsiktig verdiskaping og dermed forene ledelsens og aksjonærenes interesser.

Hva forventes?

■ At selskapene tilbyr en konkurranse-dyktig lederlønn

Dersom det tilbys variabel lønn, skal samlet omfang av fast og variabel lønn ikke være urimelig.

■ At selskapenes styrer legger til grunn følgende kriterier ved fastsettelse av insentivbaserte godtgjørelsesordninger:

- Det må være et maksimumstak for ordningen
- Ordningen må knyttes til målbare og prestasjonsrettede kriterier basert på oppnådde prestasjoner, relatert til person, avdeling/enhet og den samlede virksomheten
- Ordningen må motivere til langsiktig verdiskaping
- De relative prestasjonskriterier skal ikke bestemmes av eksterne forhold utenfor ledelsens påvirkningsmulighet
- Det skal være en klar sammenheng mellom prestasjonskriteriene og verdiskaping for aksjonærene

■ At selskapets styrer legger til grunn følgende kriterier for aksjebaserte ordninger, herunder opsjoner og tegningsretter:

- Det må være visse minimumskrav til bindingstid, normalt ikke mindre enn tre år
- Det må opplyses om opptjeningskriterier
- Det bør beregnes virkelig verdi av opsjonsordningene, regnskapsmessige konsekvenser for selskapet og potensielle utvanningseffekter

■ At aksjonærvalgte styremedlemmer ikke skal omfattes av insentivbaserte godtgjørelsesordninger

■ Åpenhet og kommunikasjon rundt lederlønn

Lederlønnserklæringen skal forelegges generalforsamlingen for rådgivende avstemming. I denne forbindelse bør:

- Lederlønnserklæringen fremkomme av innkallingen til generalforsamlingen. Helst i et eget vedlegg og som en samlet fremstilling
- Grundig informasjon om overnevnte kriterier gis, slik at det er mulig å vurdere ordningens:
 - Omfang
 - Motivasjon til langsiktig verdiskaping
 - Sammenheng mellom prestasjonskriterier og verdiskaping for aksjonærene

Dersom lederlønnserklæringen omfatter lønn i form av aksjer, tegningsretter, opsjoner eller lignende, eller den på annen måte er knyttet til utvikling i aksjekursen, skal denne delen godkjennes av generalforsamlingen.

Lederlønnserklæringer som krever én rådgivende avstemming og én godkjenning bør legges frem for generalforsamlingen som to separate saker.

KLIMA

Folketrygdfondets arbeid med klima er finansielt motivert. Vi legger til grunn at god avkastning på lang sikt forutsetter en bærekraftig utvikling, blant annet i klimamessig forstand. Videre er klima viktig for selskaper fordi manglende håndtering kan føre til ulønnsomme forretningsmodeller, svekket konkurranseposisjon og operasjonelle forstyrrelser i form av utslippsbegrensninger og kostnader knyttet til skatter, avgifter og regulatorisk etterlevelse.

Hva forventes?

■ At selskapene reduserer sitt bidrag til klimaendringer

Vi forventer at selskapene Folketrygdfondet investerer i reduserer sitt utslipp av klimagasser dersom selskapets virksomhet og drift fører til vesentlige utslipp, eller har høy utslippsintensitet. Selskapene forventes å håndtere utslipp gjennom hele verdikjeden. Tilstrekkelig håndtering avhenger av hvor i verdikjeden utslippene forekommer.

■ At selskapene håndterer vesentlig risiko og muligheter knyttet til klimaendringer

Vi forventer at selskapene Folketrygdfondet investerer i kartlegger, forstår og tilpasser seg vesentlig risiko og muligheter knyttet til klimaendringer. Dette inkluderer, men er ikke begrenset til, påvirkning på forretningsmodell, strategi og lønnsomhet fra:

- Forventet klimalovgivning
- Pågående og forventede fysiske klimaendringer
- Forventet endring i andre klimarelaterte parametere, eksempelvis forbruksmønstre

■ At selskapene viser aktsomhet og gjør nødvendige analyser for å kartlegge sin eksponering

Vi forventer at selskaper som vi investerer i kartlegger og vurderer om klima skaper vesentlig risiko eller muligheter. En slik kartlegging bør inkludere selskapenes verdikjede. Gjennomgangen forventes også å omfatte 'due diligence'-vurderinger før det inngås nye avtaler eller investeringer.

■ At selskapene inkluderer vesentlig risiko og muligheter knyttet til klima i sin virksomhetsstyring

Vi forventer at selskapenes struktur for virksomhetsstyring kan håndtere vesentlig risiko og muligheter knyttet til klima på en tilfredsstillende måte. En slik struktur bør være tilpasset det enkelte selskap og den virksomhet som drives. Strukturen kan inneholde:

- Retningslinjer
- Rutiner og prosesser for å håndtere utfordringer knyttet til klima
- Mål og KPIer for håndtering av vesentlig risiko og muligheter
- Handlingsplaner for å tilpasse seg vesentlig risiko og muligheter, inkludert planlagte investeringer, nye produkter og tjenester

■ Ansvars- og rollefordeling av arbeid med klima

Vi forventer at styret og ledelsen setter av tilstrekkelige ressurser til å kartlegge, forstå og håndtere vesentlige utfordringer knyttet til klima.

■ Åpenhet og kommunikasjon rundt håndtering av klima

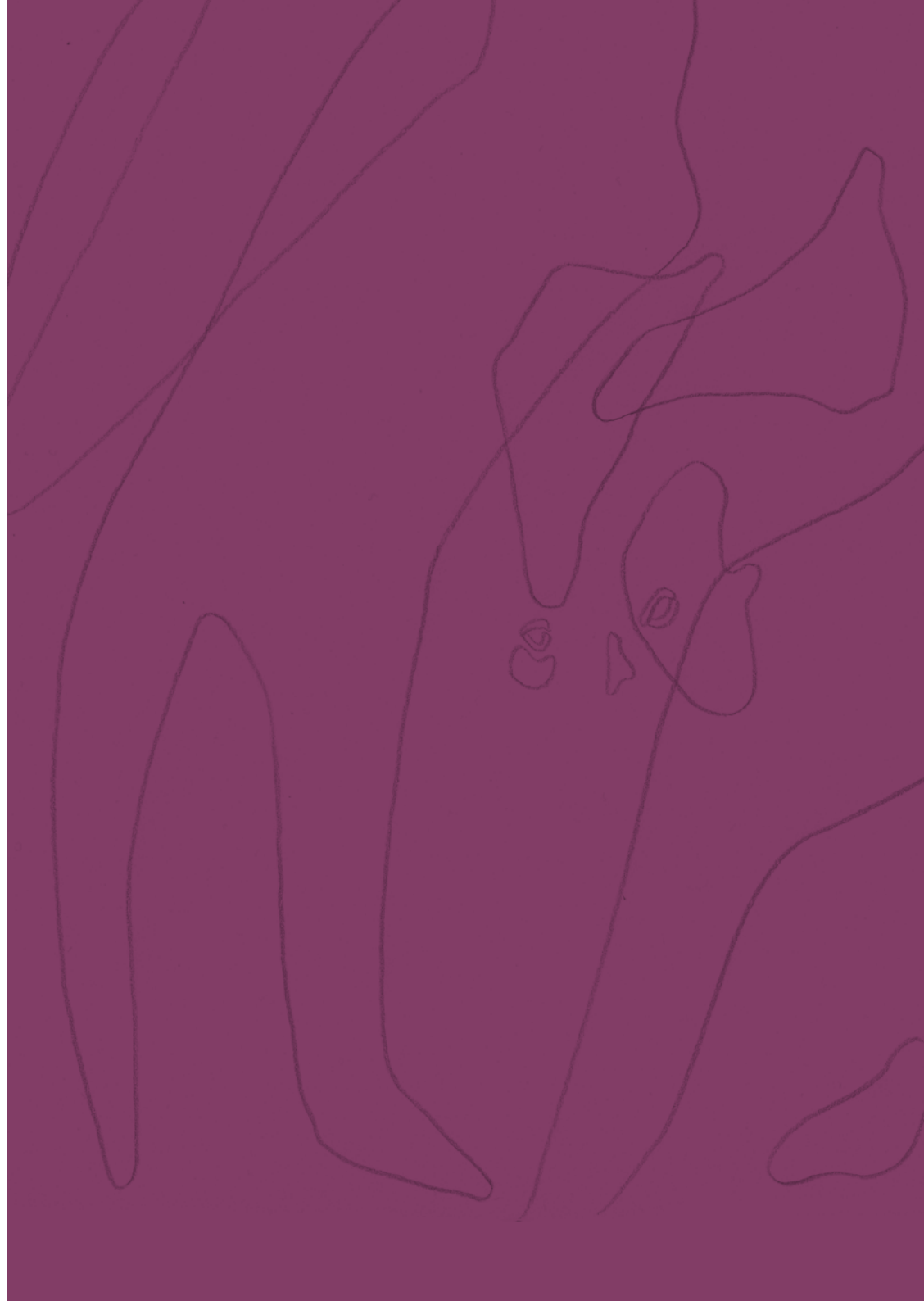
Vi forventer at selskapene rapporterer eksternt om sin tilnærming til klima. Dette innebærer risiko- og vesentlighetsvurderinger og tilhørende tiltak for håndtering.

Selskap med vesentlige utslipp av klimagasser, eller høy utslippsintensitet, bør rapportere til CDP¹. I tillegg bør disse selskapene utarbeide offentlig tilgjengelig rapportering som omfatter:

- Strategi for håndtering av risiko og muligheter, inkludert plan for investeringer, nye produkter og tjenester
- CO₂e-utslipp²
- Absolutte og relative mål, samt tiltak for utslippskutt
- Resultater

¹ Vi oppfordrer disse selskapene til å rapportere til CDP (tidligere kjent som Carbon Disclosure Project)

² CO₂e står for CO₂-ekvivalent. Dette er en enhet som sammenveier utslipp av forskjellige klimagasser til den globale oppvarmingseffekten som utslipp av 1 tonn CO₂ vil ha i løpet av 100 år. Kilde: SSB

MENNESKERETTIGHETER

Etisk er menneskerettigheter viktig fordi Folketrygdfondet er en ansvarlig forvalter, og finansielt fordi vi erfarer at langsiktig verdiskaping er best i selskaper som har god eier- og selskapsstyring, samt gode systemer for å forstå, håndtere og rapportere på miljø- og samfunnsmessige forhold.

Hva forventes?

■ At selskapene unngår og forebygger brudd på menneskerettighetene

Vi forventer at selskaper som Folketrygdfondet investerer i ikke skal utføre handlinger som bryter med menneskerettighetene eller som oppmuntrer, eller bidrar til, brudd på menneskerettighetene.

■ At selskapene viser aktsomhet og gjør nødvendige analyser for å kartlegge sin risikoeksponering

Vi forventer at selskaper som vi investerer i kartlegger og vurderer om virksomheten er eksponert for risiko knyttet til brudd på menneskerettighetene. En slik kartlegging bør identifisere hvor i verdikjeden risikoen eventuelt forekommer. Kartleggingen forventes også å omfatte 'due diligence'-vurderinger for å identifisere eventuelle utfordringer knyttet til menneskerettigheter før det inngås nye avtaler eller investeringer. I denne vurderingen forventer vi at selskapene benytter relevante retningslinjer for menneskerettigheter, samt «følg eller forklar» og vesentlighetsprinsippet.

■ At selskapene inkluderer vesentlige utfordringer knyttet til menneskerettigheter i sin virksomhetsstyring

Vi forventer at selskaper med risiko for menneskerettighetsbrudd har en struktur for virksomhetsstyring som kan håndtere risikoen på en tilfredsstillende måte. En slik struktur bør være tilpasset det enkelte selskaps risikoeksponering og den virksomhet som drives. Strukturen kan inneholde:

- Retningslinjer
- Aktsomhetsprosedyrer og handlingsplaner for å identifisere, forebygge og begrense risiko
- Prosedyrer for å håndtere eventuelle negative innvirkninger som selskapet har forårsaket eller medvirket til
- Mål og KPIer
- Prosedyrer for interessentdialog

■ Ansvars- og rollefordeling av arbeid med menneskerettigheter

Vi forventer at styret og ledelsen tar ansvar for å sikre at menneskerettighetene blir overholdt i hele selskapets virksomhet og at respekt for disse er integrert i bedriftskulturen. Dette innebærer å sette av tilstrekkelige ressurser til å håndtere selskapets risiko og forebygge og begrense eventuelle negative innvirkninger.

■ Åpenhet og kommunikasjon rundt håndtering av menneskerettigheter

Vi forventer at selskapene rapporterer eksternt om sin tilnærming til menneskerettigheter. Rapporteringen bør omfatte:

- Risiko- og vesentlighetsvurderinger
- Retningslinjer
- Mål
- Tiltak for implementering (herunder prosedyrer for aktsomhet og håndtering av eventuelle negative innvirkninger)
- Resultater

ARBEIDSTAKERRETTIGHETER

Etisk er arbeidstakerrettigheter viktig fordi Folketrygdfondet er en ansvarlig forvalter, og finansielt er arbeidstakerrettigheter viktig fordi manglende håndtering blant annet kan føre til operasjonelle forstyrrelser i form av forsinkelser, lavere produktivitet og kvalitet. Generelt erfarer vi at langsiktig verdiskaping er best i selskaper som har god eier- og selskapsstyring, samt gode systemer for å forstå, håndtere og rapportere på miljø- og samfunnsmessige forhold.

Hva forventes?

■ At selskapene unngår og forebygger brudd på arbeidstakerrettighetene

Vi forventer at selskaper som Folketrygdfondet investerer i ikke skal utføre handlinger som bryter med arbeidstakerrettighetene eller som oppmuntrer, eller bidrar til, brudd på arbeidstakerrettighetene. Dette inkluderer, men er ikke begrenset til:

- Brudd på organisasjonsfriheten
- Arbeids- og ansettelsesforhold som finner sted under tvang
- Ulovlig barnearbeid
- Diskriminering

■ At selskapene viser aktsomhet og gjør nødvendige analyser for å kartlegge sin risikoeksponering

Vi forventer at selskaper som vi investerer i kartlegger og vurderer om brudd på arbeidstakerrettigheter er en vesentlig risiko. Dette innebærer å forstå hvor i verdikjeden risikoen eventuelt forekommer. Gjennomgangen forventes også å omfatte 'due diligence'-vurderinger for å identifisere eventuelle utfordringer knyttet til arbeidstakerrettigheter før det inngås nye avtaler eller investeringer.

■ At selskapene inkluderer vesentlige utfordringer knyttet til arbeidstakerrettigheter i sin virksomhetsstyring

Vi forventer at selskapenes struktur for virksomhetsstyring kan håndtere vesentlige arbeidstakerrettighetsutfordringer på en tilfredsstillende måte. En slik struktur bør være tilpasset det enkelte selskap og

den virksomhet som drives. Strukturen kan inneholde:

- Retningslinjer
- Rutiner og prosesser for å håndtere utfordringer knyttet til arbeidstakerrettigheter
- Mål og KPIer for håndtering av utfordringer knyttet til arbeidstakerrettigheter
- Handlingsplaner for å forhindre eller redusere eventuelle negative forhold

■ Ansvars- og rollefordeling av arbeid med arbeidstakerrettigheter

Vi forventer at styret og ledelsen tar ansvar for å sikre at arbeidstakerrettighetene blir overholdt i hele selskapets virksomhet og at respekt for disse er integrert i bedriftskulturen. Dette innebærer å sette av tilstrekkelige ressurser til å kartlegge, forstå og håndtere vesentlige utfordringer.

■ Åpenhet og kommunikasjon rundt håndtering av arbeidstakerrettigheter

Vi forventer at selskapene rapporterer eksternt om sin tilnærming til arbeidstakerrettigheter. Dette innebærer risiko- og vesentlighetsvurderinger og tilhørende tiltak for å håndtere eventuelle utfordringer. Rapporteringen bør omfatte:

- Retningslinjer
- Mål
- Tiltak for implementering
- Resultater

MILJØ

Folketrygdfondets arbeid med miljø er finansielt motivert. Vi legger til grunn at god avkastning på lang sikt forutsetter en bærekraftig utvikling, blant annet i miljømessig forstand. Videre er miljø viktig for selskaper fordi manglende håndtering for eksempel kan føre til svekket konkurranseposisjon og operasjonelle forstyrrelser i form av utslippsbegrensninger og kostnader knyttet til skatter, avgifter og regulatorisk etterlevelse.

Hva forventes?

■ At selskapene unngår og forebygger alvorlige skader på miljøet

Vi forventer at selskaper som Folketrygdfondet investerer i ikke skal utføre handlinger som fører til alvorlige skader på miljøet. Dette inkluderer, men er ikke begrenset til:

- Forurensning av luft, vann og land
- Overutnyttelse av betinget fornybare ressurser
- Landforringelse

■ At selskapene viser aktsomhet og gjør nødvendige analyser for å kartlegge sin eksponering

Vi forventer at selskaper som vi investerer i kartlegger og vurderer om miljø skaper vesentlig risiko eller muligheter. En slik kartlegging bør inkludere selskapenes verdikjede. Gjennomgangen forventes også å omfatte 'due diligence'-vurderinger før det inngås nye avtaler eller investeringer.

■ At selskapene inkluderer vesentlig risiko og muligheter knyttet til miljø i sin virksomhetsstyring

Vi forventer at selskapenes struktur for virksomhetsstyring kan håndtere vesentlig risiko og muligheter knyttet til miljø på en tilfredsstillende måte. En slik struktur bør være tilpasset det enkelte selskap og den virksomhet som drives. Strukturen kan inneholde:

- Retningslinjer
- Rutiner og prosesser for å håndtere utfordringer knyttet til miljø
- Mål og KPIer for håndtering av vesentlig risiko og muligheter
- Handlingsplaner for å tilpasse seg vesentlig risiko og muligheter

■ Ansvars- og rollefordeling av arbeid med miljø

Vi forventer at styret og ledelsen tar ansvar for å sette av tilstrekkelige ressurser til å kartlegge, forstå og håndtere vesentlige utfordringer knyttet til miljø.

■ Åpenhet og kommunikasjon rundt håndtering av miljø

Vi forventer at selskapene rapporterer eksternt om sin tilnærming til miljø. Dette innebærer risiko- og vesentlighetsvurderinger og tilhørende tiltak for håndtering. Rapporteringen bør omfatte:

- Retningslinjer
- Mål
- Tiltak for implementering
- Resultater

OM FOLKETRYGDFONDET

■ Folketrygdfondet er en spesialisert kapitalforvaltningsorganisasjon som investerer Statens pensjonsfond Norge på vegne av Finansdepartementet.

■ Folketrygdfondet er en ansvarlig, aktiv og langsiktig investor med mål om høyest mulig avkastning over tid.

■ Vi investerer med utgangspunkt i en referanseindeks bestående av 60 prosent aksjer og 40 prosent obligasjoner, fordelt med 85 prosent i Norge og 15 prosent i resten av Norden.

■ Vi er Oslo Børs' største institusjonelle investor med en eierandel på ca. 5 prosent av det norske aksjemarkedet og ca 10 prosent av hovedindeksen.

■ I tråd med det forvaltningsmandatet Folketrygdfondet har fått, stiller vi klare krav til selskapene om deres håndtering av eier-spørsmål, miljø og samfunnsforhold. For å gjøre dialogen med selskapene mest mulig effektiv for begge parter, har vi laget disse veiledende dokumentene.

Folketrygdfondet

Haakon VIIs gate 2
Postboks 1845 Vika, 0123 Oslo
Tlf: 23 11 72 00
folketrygdfondet@ftf.no